

Postřiziny jsou moje, ale nesmím k nim

Smí autor mluvit do digitalizace vlastní tvorby? Spor, jež vede režisér Jiří Menzel s Národním filmovým archivem, vyústil v zajímavý pokus na plátně.

Mírka Spáčilová
redaktorka MF DNES

PRAHA Režisér Jiří Menzel a kameraman Jaromír Šofr se v kině zúčastnili promítání Rozmarného léta, aby film, který natočili roku 1967, zhlédli v nově digitalizované verzi ve formátu 2K, jak jí vyrobil Národní filmový archiv. Výsledek? „Tristní! Obyčejně DVD koupené v obchodě mělo lepší kvalitu,“ shrnuli oba filmaři po srovnávací projekci, kdy Menzel poskytl MF DNES rozhovor.

Proč vám výsledek tak vadí?
Digitalizovaná kopie nebyla pořízena z originálního negativu. Neodborným přepisem byly tváře herců nazelenalé, interiéry, které měly být osvětleny teplým světlem petrolejové lampy, vypadají jako ozářené lampou neonovou.

Vyložte laicky rozdíl mezi formátem 4K, který razíte s kameramany, a 2K, jež dělá archiv?
Ve kvalitě obrazu. Přitom rozdíl v ceně není velký. A zaráží mě, že archiv dal bez vědomí autorů digitalizovat celou kolekci českých filmů ve 2K maďarské firmě, mezi nimi i Rozmarné léto, jak jsem teď zjistil.

Vás se nikdo neptal?
Ne. Nechápu, proč archiv trvá na nižší kvalitě, když za dobré kopie ve vyšším rozlišení by při obchodování s nimi utržil víc. Navíc za čas nebude 2K vyhovovat a filmy se budou muset znovu přepisovat na 4K.

Ale vy už máte ve 4K restaurované Ostře sledované vlaky, že?
Ano, díky spolupráci karlovarského festivalu s Nadací České bijáky. Výsledek je skvělý. Digitalizaci zaplatila nadace financovaná ze soukromých zdrojů. Na díla Všichni dobří rodáci, Hoří, má panenka a Ostře sledované vlaky nedal archiv ani korunu. Rozhodl jsem se, že na digitalizaci Postřizín ve 4K, už kvůli kvalitě práce kameramana Jaromíra Šofra, připlatím ze svého.

A v čem je problém?
Archiv vydání podkladů stále zdržuje,

prý je to nesystémové řešení. Přitom americkému zájemci, který chce zdigitalizovat Jirešův film Valerie a týden divů, negativ půjčil. Myslím, že chce zabránit srovnání kvality obou způsobů digitalizace.

Rozumím tomu správně, že jako režisér Postřizín jste podle autorského zákona autor díla, ale nemáte k němu přístup?
Přesně tak, mám sice práva, ale nemám materiál. Přitom bez mého svolení by do něj neměl nikdo zasahovat.

Teoreticky: kdyby se u nás v roce 1945 film neznárodnil a snímky natočené za státního monopolu proto teď nespravoval archiv, mohl byste fyzicky k těm svým?
Myslím, že ano. Kdysi jsem byl v Hollywoodu u Josefa von Sternberga, režiséra Modrého anděla či Šanghajského expresu, který měl doma všechny své filmy, jejich originální negativy. Řekl mi, že si jako autor hlídá původní tvar právě proto, aby do něj nikdo nezasahoval.

Podle vás u restaurování mají být původní autoři díla, ale z reakcí archivu jsem vyčetl obavu, že byste se snažili originál vylepšovat, prostě dodatečně měnit.
To je blbost, navíc technický nesmysl, to ani nejde. Jde nám se Šofrem o to, aby se digitalizace dělala pořádně, ne z málo kvalitních televizních záznamů, jak to praktikuje archiv, a aby u restaurování byli tvůrci, odborníci od kamery, ne jen narychlo vyškolení technici.

Nechápu, co mohou zkazit?
Uvedu příklad. Kameraman ví, že muž v pozadí je zloděj, čili ho schválně nechá tajuplně ve stínu. Kdo neví, že je to záměr, při úpravě siluetu rozsvítí, což se dá, jenže pak příběh ztrácí smysl.

Proč musíte mít negativ, nestačí k restauraci někdejší kopie?
Při dokončování filmu se originální negativ velmi pečlivě světlně i barevně vyrovnával. Z něho se pak dělaly distribuční kopie. Ale každou kopii se kvalita obrazu snižuje. Proto se při digitalizaci musí vycházet z původního negativu - a jeho jediný exemplář je právě v archivu.

Kdybyste chtěl udělat režisérský střih některého svého díla, pak by vám negativ museli vydat?
Těžko říci, ale já bych to ani nedělal. Film je jednou hotový - a basta. Jde mi jen o to, aby se promítal divákovi v nejlepší možné kvalitě.



Obnovená premiéra Na loňském karlovarském filmovém festivalu uvedl režisér Jiří Menzel film Ostře sledované vlaky, který byl digitalizován ve formátu 4K díky financím ze soukromých zdrojů. Foto: Dan Materna, MAFRA

Čeká se jen na podpis, tvrdí šéf archivu

PRAHA Jiří Menzel není jediný, kdo kritizuje Národní filmový archiv za metodu digitalizace, ozvali se i členové výzkumného programu, od něhož archiv odstoupil.

„Místo kvalitních postupů jde archiv opačnou cestou, odmítá zapojení autorů filmů do procesu jejich digitalizace a snaží se nastolit úpravy za zavřenými dveřmi či s rizikem v zahraničí,“ uvedl za odborným vedoucím katedry kamery na FAMU a šéf Asociace českých kameramanů Marek Jícha.

Na čtyři hlavní pochybnosti odpo-

vídá ředitel Národního filmového archivu Michal Bregant.

Proč se digitalizuje v nižší kvalitě? „Netrváme na 2K, pouze na tom, aby se každý film digitalizoval v rozlišení adekvátním kvalitě výchozího materiálu. Digitalizovat ve 4K by bylo plýtváním peněz, pokud k tomu není důvod v původním materiálu. Podpora pro 4K je často založena na neúplných informacích a ovlivněna marketingem.“

Proč česká díla digitalizují v Maďarsku? „Tendr na zakázku musel být mezinárodní, což nám připadá

správné, a všech pět firem splnilo vysoké nároky na technickou kvalitu. Maďarský uchazeč má navíc zařízení, která umožňují šetrnější zacházení s archivním materiálem. Logicky pak rozhodla nejnižší cena, díky ní můžeme za ušetřené peníze digitalizovat ještě další čtyři české filmy ze stovky, vybrané už před lety ministerstvem kultury.“

Proč archiv nechce u restaurace dělat jejich autory? „Archiv vždy spolupracoval s autory a pamětníky, tvůrci jsou pro nás důležitými partnery, ale pokud se prosazují zása-

hy profesních organizací do digitalizace a restaurování, považujeme to za zbytečné, neboť se tím proces prodražuje a prodlužuje.“

Proč archiv nezapůjčil negativ Postřizín? „Pouze proto, že ještě nebyla podepsána příslušná smlouva, bez ní nemůžeme poskytnout žádné materiály, zvláště archiválie jako negativy. Nicméně jsme učinili všechny potřebné kroky a čekáme jen na podpis kontraktu, který jsme po připomínkách odevzdali státnímu fondu kinematografie před více než měsícem.“ (spa)